

Posudek diplomové práce Aleny Prušvicové
Karlova univerzita v Praze, Přírodovědecká fakulta

Integrace druhé generace Vietnamců v Praze

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Eva Janská, PhD.

Autor posudku: Mgr. Jiří Kocourek – aplikovaná sociologie, OS Klub Hanoi

Posuzovaná diplomová práce byla napsána v rozsahu 100 stran hlavního textu a 17 stran příloh. Skládá se z obsahu, seznamu tabulek, grafů, obrázků, vysvětlení hlavních pojmů, abstraktu v českém a anglickém jazyce, úvodu představujícího základní teoretické rámce, cíle práce a hypotéz, použitých zdrojů a samotného textu (od str. 24) členěného do tří hlavních kapitol a podkapitol. Na konci je připojena diskuse a závěr, seznam literatury a přílohy.

Pokud jde o cíle práce zmíněné na stranách 19 a 20, autorka diplomové práce plynule navazuje na dosavadní dostupnou literaturu týkající se daného tématu a snaží se popsat oblasti, které dosud v literatuře popsány uceleně nejsou. Pokud jde o hypotézy, plně odpovídají vytyčeným cílům. Zdroje využitě pro potřeby této práce jsou plně dostačující a mapují celou škálu pramenů zásadních informací dostupnou k této problematice v ČR.

Kapitola dvě *Počátky vietnamské imigrace v Česku až po současnost* (str. 24) na třech stranách shrnuje základní přehled proudů vietnamské migrace na území ČR. K tomuto tématu doporučuji chápat vietnamskou počáteční migraci jako oboustranný akt, kdy i Československo mělo zájem o příchodí levnou pracovní sílu do českých podniků a o různé investice do Vietnamu (nejen jako pomoc Vietnamu viz str. 24), jak vyplývá i z materiálů archivu MZV ČR. Ačkoli autorka na počátku kapitoly tvrdí, že „je potřeba zabývat se historií příchodu (vietnamského etnika)“ (str. 24), nijak výrazně v dalších dvou kapitolách na různé typy migračních proudů nenavazuje výsledky svého zkoumání. Velmi podstatným posledním proudem, který v přehledu chybí a měl by se odlišit od příchodích podnikatelů po roce 2000, jsou příchodí migranti na základě povolení k zaměstnání a ke studiu, kteří přicházejí z výrazně chudších oblastí Vietnamu a do výrazně horších podmínek v ČR již od roku 2006. Těch se také dotýká ekonomická krize a jejich životní podmínky jsou dosti specifické i v porovnání s onou zmíněnou „naivní“ vlnou podnikatelů. Tuto poslední vlnu zachycují například výzkumné zprávy La Strada apod. Autorka ji zmiňuje dále v textu, ale v přehledu chybí. Migrace však není zjevně hlavním tématem práce.

Třetí kapitola *Faktory ovlivňující integraci dětí Vietnamců* rozvíjí podrobněji problematiku různých integračních faktorů vietnamských dětí. Například rozbor jazykového a institucionálního faktoru považuji za velmi dobrý. Kapitola velmi dobře shrnuje poznání o dané problematice dostupné ve světě i v ČR, čímž dochází mnohdy i k novým velmi užitečným souhrnným zjištěním. Zejména tuto část práce považuji za velmi přínosnou.

Čtvrtá kapitola se věnuje realizovanému výzkumu: *Výzkumná část práce*. K této kapitole je třeba poznamenat, že je velká škoda, že výzkum nebyl proveden na širším vzorku respondentů. A to i přesto, že to autorka v práci zdůvodňuje. Diplomová práce je dle mého názoru natolik kvalitní, že by jí více prokazatelné zobecňující výsledky praktického výzkumu dodali na profesionalitě a také inovativním charakteru. Vzorek 18 vietnamských žáků navíc porovnáván s 18 českými žáky formou kvantitativního zpracování není opravdu vhodný.

Výzkumy realizované za účelem interkulturní problematiky bohužel v praxi často narážejí na to, že výzkumník nezná obě dvě kulturní prostředí. Tento fakt se pravděpodobně dotkl i této diplomové práce, kde autorka uvádí, že: „*Rozhovory s rodiči měly být zprostředkované pomocí dětí, bohužel patrně z důvodů pracovní vytíženosti a možná nezájmu mě žádný z rodičů nekontaktoval.*“ (str. 57) Již tato zkušenost autorky samotné by měla vést k větší opatrnosti při posuzování vztahů rodičů a dětí ve vietnamských rodinách. Proč děti

nebyly schopny ani jednou přesvědčit rodiče k účasti? Jak je i v práci zmíněno, u vietnamských rodičů stále panuje vysoká míra konfuciánských tradic, které se projevují například tím, že dbají přísně na pozitivním chování na veřejnosti, ale také skrýváním všeho negativního. Zejména u rodičů příjíždějících v posledních vlnách migrace je tento rozpor významný. „*Rodina je pro Vietnamce velmi důležitá (94%) a děti nemají pocit, že by si s rodiči nerozuměli (72%). Již z tohoto trendu je možné vypožorovat, že mezi dětmi i jejich rodiči bude zřejmě převládat generační shoda...*“ (str.70) Ve vietnamské kultuře je úcta k rodině pevně zakořeněným společenským příkazem. Navenek o sobě každá rodina říká, že si rozumí, že se miluje, i když zde existuje například i z našeho „evropského“ pohledu domácí násilí. Pokud by se měla analyzovat generační shoda a neshoda, stálo by za to odlišit, co jsou proklamace a co skutečné postoje a reakce.

V souvislosti s popisem výzkumu je také škoda, že nebyly u výzkumu samotného stanoveny konkrétnější hypotézy, aby byl více patrný vztah mezi obecnou hypotézou a operacionalizací výzkumných otázek a transformací dat. Pozornost bych například věnoval interpretaci otázky číslo 8, kdy se ptá autorka na kroužky. Dále pak uvádí, že : „*Až 72% Vietnamců navštěvovalo různé kroužky... Vietnamci se od Čechů odlišovali tím, že navíc docházeli na doučování vybraných předmětů ...*“ (str. 68). Zde se osobně domnívám, že vietnamské děti navštěvují kroužky velice málo, většina volného času je spíše trávena doučováním. Doučování tvoří pak většinu z odpovědí o trávení volného času. Je otázkou, do jaké míry to lze považovat za kroužek, neboť pojetí volného času (pokud jde o význam a cíle) vietnamských rodičů se zatím ještě stále výrazně liší od českých.

Pokud jde o diskusi, závěry plně souhlasí s dostupným poznáním dané problematiky, jsou velmi dobře zformulované a reálné.

Pokud jde o závěry, velmi opatrně je třeba přistupovat k potvrzení hypotézy 1 ohledně generační shody právě z důvodů interkulturních rozdílů a nezahrnutí rodičů mezi respondenty výzkumu. Vhodnější, než se ptát na obecný postoj k rodičům a rodině by bylo zajímavé ptát se na názory dětí a rodičů na různé záležitosti: zda jim vadí, když se děti koupou společně v bazénu s dětmi opačného pohlaví, zda jim vadí, když děti chodí do tanečního kroužku, co si myslí o dobrovolné činnosti, s jak motivují děti ke vzdělání a jak jsou motivovány samy děti apod. Tam by mohly být odkryty velmi zásadní rozdíly. Totéž platí o prokazování akulturačního stresu, který se v oficiálním podání nejeví tak veliký.

Formální prvky: Práce je velmi přehledně členěna, dostatečně popisuje strukturu a ta odpovídá dobře obsahu práce. Občas se vyskytly nějaké pravopisné chyby: např. na str. 32 Vietnamština s velkým „V“ apod. Jeden zdroj studie vystavené na internetu Kocourek, J. 2007 je citován špatně. Autorem studie je celý kolektiv, nikoli jen Kocourek (doporučuji chybu přeškrtnout, aby nedocházelo k nepřislusné reklamě jednoho z autorů). Takové nedostatky však v žádném případě nesnižují kvalitu a hodnotu posuzované diplomové práce.

Celkový přínos práce: Diplomová práce má velmi dobrou úroveň, je velmi přehledná a srozumitelná. Velmi dobře se zde pracuje s teoretickými a praktickými informacemi, které jsou vhodně propojeny. Diplomová práce podává za prvé nové shrnutí dané problematiky integrace vietnamských dětí v ČR, a to i na základě zahraničních teorií, dále pak představuje ilustrující případovou studii na dané téma. Jde o přínosnou diplomovou práci, která vystihuje atmosféru 1,5 a 2 generace vietnamské mládeže žijící v ČR. Škoda jen, že v závěru nebyl podán nějaký výhled, kam se asi bude situace vyvíjet v budoucnosti a jaká témata by byla vhodná pro další výzkum v této oblasti. Bylo by vhodné přesněji popsat vazbu mezi obecnými cíli práce a cíli výzkumu.

Otázky a vysvětlení:

Základní výhrady k diplomové práci se týkají tří oblastí:

1. Metodologie: Nevhodně zvolený kvantitativní výzkum o tak malém počtu respondentů, navíc bez popisu specifických cílů výzkumu.
2. Metodologie: Pro účely hodnocení generačních vazeb nebyli účastni rodiče.
3. Interpretace: Zkreslená interpretace generační shody a neshody díky projevům vietnamského slušného chování.

Doporučuji položit autorce následující tři otázky:

1. Vysvětlete, prosím, přesně, jak je to s trávením volného času vietnamských a českých dětí dle výsledků vašeho výzkumu. Navštěvují vietnamské děti opravdu více kroužků než děti české, nebo je jejich vyšší účast vysvětlena především doučováním? Jak je tomu podle Vás ve skutečnosti?
2. Podrobněji vysvětlete, jakým způsobem byste navrhovala s větší mírou validity zkoumat generační shodu/neshodu v rámci vietnamských rodin?
3. Uveďte tři návrhy na další výzkumy, které by bylo vhodné realizovat a jejich potřebu odůvodněte.

Doporučení k hodnocení: Pokud autorka vysvětlí resp. zodpoví předchozí body, doporučuji hodnocení diplomové práce jako **výborné**.

V Průhonicích dne 15.10.2010

Mgr. Jiří Kocourek